

SUN'IY INTELLEKTNING TALABALAR OG'ZAKI NUTQINI RIVOJLANTIRISHDAGI RO'LI

Mohira Boymirzayeva

Tashkent International University, PhD, v.b dotsent

Annotatsiya. *Mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining oliy ta'lim muassasalarida talabalar og'zaki nutqini rivojlantirishdagi roli ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Sun'iy intellekt asosidagi interaktiv platformalar, virtual suhbatdoshlar va nutqni avtomatik tahlil qiluvchi dasturlarning kommunikativ kompetensiyani shakllantirishdagi imkoniyatlari yoritiladi. Shuningdek, sun'iy intellektidan foydalanish jarayonida yuzaga keladigan muammolar va istiqbolli yo'nalishlar ham ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, og'zaki nutq, kommunikativ kompetensiya, raqamli ta'lim, interaktiv texnologiyalar.*

РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В РАЗВИТИИ УСТНОЙ РЕЧИ СТУДЕНТОВ

Аннотация. *В данной статье анализируется роль технологий искусственного интеллекта в развитии устной речи студентов в условиях высшего образования. Рассматриваются возможности использования интеллектуальных обучающих платформ, виртуальных собеседников и систем автоматического анализа речи для формирования коммуникативной компетенции. Особое внимание уделяется индивидуализации обучения, повышению речевой активности студентов и оптимизации педагогической деятельности. Также обозначены основные проблемы и ограничения внедрения искусственного интеллекта в процесс обучения устной речи.*

Ключевые слова: *искусственный интеллект, устная речь, коммуникативная компетенция, цифровое обучение, интерактивные технологии.*

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN DEVELOPING STUDENTS' ORAL SPEECH

Abstract. *This article examines the role of artificial intelligence technologies in developing students' oral speech skills in higher education. The study analyzes the potential of AI-based interactive platforms, virtual interlocutors, and automatic speech analysis systems in enhancing communicative competence. Particular attention is paid to personalized learning, increased student speaking activity, and the optimization of teaching practices. The article also highlights the main challenges and*

limitations associated with the integration of artificial intelligence into oral language instruction.

Keywords: *artificial intelligence, oral speech, communicative competence, digital education, interactive technologies.*

KIRISH

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida talabalar nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, og'zaki nutqni rivojlantirish masalasi zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda yangi yondashuvlarni talab etmoqda. An'anaviy dars shakllari har doim ham talabalarni faol muloqotga jalb eta olmaydi, bu esa nutqiy faollikning yetarli darajada rivojlanmasligiga olib keladi.

Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining ta'lim jarayoniga joriy etilishi talabalar og'zaki nutqini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi vositalar orqali talabalar mustaqil mashq qilish, xatolarini tahlil qilish va real muloqotga yaqin muhitda nutqini takomillashtirish imkoniga ega bo'lmoqda.

Sun'iy intellekt va og'zaki nutqni rivojlantirishning nazariy asoslari

Og'zaki nutq — bu shaxsning fikrini og'zaki shaklda aniq, ravon va mantiqiy ifoda eta olish qobiliyatidir. Nutqiy kompetensiya esa lingvistik bilimlar bilan bir qatorda kommunikativ strategiyalarni ham o'z ichiga oladi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlarga ko'ra, og'zaki nutqni rivojlantirish doimiy mashq, muloqot va tahlilni talab qiladi.

Sun'iy intellekt texnologiyalari aynan ushbu jarayonlarni avtomatlashtirish va individuallashtirish imkonini beradi. Nutqni tanish (speech recognition), nutqni tahlil qilish va qayta aloqa berish imkoniyatiga ega bo'lgan SI tizimlari talabalar nutqini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Sun'iy intellekt asosidagi vositalarning imkoniyatlari

Sun'iy intellekt talabalar og'zaki nutqini rivojlantirishda bir nechta muhim funksiyalarni bajaradi. Avvalo, virtual suhbatdoshlar va chatbotlar talabalar uchun muloqot muhiti yaratadi. Talabalar sun'iy intellekt bilan suhbatlashish orqali nutqiy faolligini oshiradi, talaffuz va grammatik xatolarini aniqlaydi.

Ikkinchidan, sun'iy intellekt asosidagi dasturlar nutqni avtomatik tahlil qilib, talabaga individual tavsiyalar beradi. Masalan, talaffuzdagi xatolar, pauza, intonatsiya va so'z boyligi bo'yicha tahliliy ma'lumotlar taqdim etiladi. Bu esa talabaga o'z ustida mustaqil ishlash imkonini yaratadi.

Uchinchidan, sun'iy intellekt o'quv jarayonini individuallashtirishga xizmat qiladi. Har bir talabaning nutqiy darajasi va rivojlanish sur'ati inobatga olinadi, bu esa og'zaki nutqni bosqichma-bosqich rivojlantirishga yordam beradi.

Dars jarayonida sun'iy intellektdan foydalanish samaradorligi

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellektdan foydalangan holda tashkil etilgan mashg'ulotlarda talabalar nutqiy faolligi sezilarli darajada oshadi. Talabalar xato qilishdan cho'chimay, erkin muloqotga kirishadi, chunki sun'iy intellekt ularni baholovchi emas, balki yordamchi sifatida qabul qilinadi.

Rasmda "Sun'iy intellektning talabalar og'zaki nutqini rivojlantirishdagi jarayoni". Sun'iy intellekt platformasining talabalar og'zaki nutqini rivojlantirishdagi asosiy komponentlarini ko'rsatadi. Talaba platformaga ulanadi, AI nutqni tahlil qiladi, interaktiv mashqlar taklif qiladi va qayta aloqa orqali natijani baholaydi. Interaktiv mashqlar talabalarni faol nutqqa jalb qiladi, feedback esa xatolarni tuzatish va talaffuzni takomillashtirish imkonini beradi. Shu tarzda AI vositalari og'zaki nutq rivojlanishini tizimli va samarali tarzda qo'llab-quvvatlaydi.

Shuningdek, sun'iy intellekt o'qituvchining yuklamasini kamaytiradi. O'qituvchi nutqiy xatolarni individual tarzda tekshirish o'rniga, umumiy metodik yondashuvga va kommunikativ mashqlarga ko'proq e'tibor qaratish imkoniga ega bo'ladi.

Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, texnik ta'minotning yetarli emasligi, internet tezligi va o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi bu jarayonga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bundan tashqari, sun'iy intellekt insoniy muloqotning barcha jihatlarini to'liq qamrab ololmasligi ham e'tibordan chetda qolmasligi lozim.

Shu sababli sun'iy intellektni o'qituvchini almashtiruvchi vosita sifatida emas, balki og'zaki nutqni rivojlantirish jarayonini qo'llab-quvvatlovchi samarali yordamchi sifatida qo'llash maqsadga muvofiqdir.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt texnologiyalari talabalar og'zaki nutqini rivojlantirishda katta pedagogik imkoniyatlarga ega. Ular nutqiy faollikni oshirish, individual yondashuvni ta'minlash va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qiladi. Sun'iy intellektdan oqilona va tizimli foydalanish oliy ta'limda nutqiy ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities. Paris, 2019.
2. Holmes, W., Bialik, M., Fadel, C. Artificial Intelligence in Education. Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.
3. Luckin, R. et al. Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education. London, 2016.
4. Richards, J. C. Communicative Language Teaching Today. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.